

Přípustnost dovolání

Založil-li Nejvyšší soud své rozhodnutí o objektivní nepřipustnosti dovolání stěžovatelky na ústavně nekonformním výkladu kogentního ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) porušil právo stěžovatelky na přístup k soudu vyplývající z práva na soudní ochranu zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Existuje-li ústavně konformní výklad § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř., který umožňuje vztáhnout výjimku pro spotřebitelské smlouvy i na exekuční řízení, bylo povinností Nejvyššího soudu tento výklad preferovat, neboť s ohledem na právo na přístup k soudu má být za takové situace preferována objektivní připustnost dovolání před objektivní nepřipustností.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 617/24 ze dne 17.4.2024)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelky M.M., zastoupené Mgr. M.D., advokátkou, sídlem P., proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. prosince 2023 č. j. 20 Cdo 2824/2023-75, usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 30. ledna 2023 č. j. 20 Co 367/2022-29 a usnesení Okresního soudu v Nymburce ze dne 10. listopadu 2022 č. j. 23 EXE 290/2018-8, za účasti Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Praze a Okresního soudu v Nymburce, jako účastníků řízení, tak, že usnesením Nejvyššího soudu ze dne 1. prosince 2023 č. j. 20 Cdo 2824/2023-75 bylo porušeno právo stěžovatelky na přístup k soudu vyplývající z práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. prosince 2023 č. j. 20 Cdo 2824/2023-75 se ruší. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava"), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, přičemž tvrdí, že jimi byla porušena základní práva zakotvená v čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Z ústavní stížnosti, z napadených rozhodnutí a z vyžádaného soudního spisu se podává, že dne 29. 3. 2018 pověřil Okresní soud v Nymburce (dále jen "okresní soud") soudního exekutora Mgr. Pavla Preuse, Exekutorský úřad Praha 8, vedením exekuce k vymožení pohledávky Generali Česká pojišťovna a. s., jako oprávněné, podle vykonatelného rozsudku téhož soudu ze dne 29. 12. 2017 č. j. 6 C 237/2017-12 ve výši 2 724 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 2 724 Kč od 3. 12. 2015 do zaplacení a náhrady nákladů řízení ve výši 1 489 Kč.

3. Usnesením ze dne 10. 11. 2022 č. j. 23 EXE 290/2018-20 okresní soud ve výroku I. zamítl návrh stěžovatelky jako povinné na částečné zastavení exekuce, co do exekučního příkazu ze dne 13. 10. 2022 č. j. 204 EX 2333/18-290, kterým soudní exekutor rozhodl o provedení exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky, kterou má stěžovatelka vůči dlužníku České republice - Ministerstvu spravedlnosti na základě rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 9. 2. 2022 č. j. 16 C 11/2018-331 ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze sp. zn. 72 Co 217/2022. Tímto exekučním příkazem soudní exekutor dlužníkovi stěžovatelky přikázal, aby vyplatil soudnímu exekutorovi pohledávku v rozsahu, v jakém byla postižena exekucí. Výrokem II. okresní soud zamítl

návrh stěžovatelky na odklad exekuce.

4. K odvolání stěžovatelky Krajský soud v Praze (dále jen "krajský soud") v záhlaví označeným rozhodnutím usnesení okresního soudu ve vztahu k oběma výrokům potvrdil.

5. Proti usnesení krajského soudu podala stěžovatelka dovolání, a to v rozsahu, jímž byl potvrzen výrok I. usnesení okresního soudu. Nejvyšší soud napadeným usnesením dovolání stěžovatelky podle § 243c odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "o. s. ř."), jako nepřipustné odmítl s odůvodněním, že dovolání směřuje proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč [§ 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (srov. výši částky sub. 2 tohoto usnesení)], přičemž poukázal na výši uvedené částky, pro niž byla exekuce nařízena. V této souvislosti Nejvyšší soud odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2015 sp. zn. 26 Cdo 4236/2015, ze dne 31. 10. 2013 sp. zn. 20 Cdo 1977/2013, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2014 sp. zn. III. ÚS 346/14 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>), či ze dne 9. 1. 2020 sp. zn. 20 Cdo 3995/2019, s tím, že výluka týkající se vztahů ze spotřebitelských smluv a pracovněprávních vztahů se vztahuje jen k nalézacímu řízení (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 1. 2020 sp. zn. 20 Cdo 4304/2019, ze dne 1. 7. 2021 sp. zn. 20 Cdo 1752/2021, či usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2018 sp. zn. I. ÚS 3858/17).

II. Argumentace stěžovatelky

6. V ústavní stížnosti stěžovatelka nesouhlasí s postupem Nejvyššího soudu, který její dovolání podle § 243c o. s. ř., odmítl s odůvodněním, že směřuje proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč s odkazem na § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť výluka týkající se vztahů ze spotřebitelských smluv a pracovněprávních vztahů se vztahuje jen k nalézacímu řízení. Stěžovatelka namítá, že k právní otázce vznesené stěžovatelkou v dovolání se tak Nejvyšší soud nevyjádřil. Stěžovatelka byla pro účely dovolání osvobozena od soudního poplatku a byla jí ustanovena advokátka. Rovněž byla v usnesení krajského soudu poučena, že je dovolání proti tomuto usnesení přípustné. Stěžovatelka podala dovolání v dobré víře s ohledem na poučení soudu a s ohledem na skutečnost, že z § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř., nevyplývá, že by se daná výluka týkající se vztahů ze spotřebitelských smluv vztahovala jen na nalézací řízení. Stěžovatelka dovozuje, že nezabýval-li se Nejvyšší soud ze shora uvedených důvodů jejím dovoláním pro nepřipustnost, porušil její právo na přístup k soudu podle č. 36 odst. 1 Listiny. Stěžovatelka odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2939/23, v němž byla řešena přípustnost dovolání v obdobném případě - v případě zamítnutí návrhu na zastavení exekuce ve spotřebitelských věcech, kdy bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč. Ústavní soud v dané věci uzavřel, že existuje-li plausibilní výklad, který umožňuje vztáhnout výjimku pro spotřebitelské smlouvy i na exekuční řízení, bylo povinností Nejvyššího soudu tento výklad preferovat, neboť s ohledem na právo na přístup k soudu má být za takové situace preferována objektivní přípustnost dovolání před objektivní nepřipustností. Posouzení dovolání jako objektivně nepřipustného totiž definitivně uzavírá dovolateli možnost dosáhnout přezkumu napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, neboť vylučuje, aby se Nejvyšší soud zabýval důvody pro přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. Stěžovatelka má za to, že v jejím případě by mělo být postupováno shodně.

7. Ve vztahu k meritu věci stěžovatelka uvádí, že exekučním příkazem byla postižena její pohledávka vůči státu z titulu náhrady škody (za ztížení společenského uplatnění) ve výši 210 000 Kč s příslušenstvím. Stěžovatelka poukazovala na to, že trpí úzkostně depresivní poruchou, je invalidní v 1. stupni a přiznaná částka z titulu náhrady škody ve výši 210 000 Kč není nijak vysoká vzhledem k tomu, že se její zdravotní stav promítá do všech sfér jejího života (pracovního, osobního a rodinného). Stěžovatelka v řízení namítala, že zvolený způsob exekuce odporuje principům právního státu a vede ke zjevné nespravedlnosti. Okresní soud i krajský soud dospěly k závěru, že tato pohledávka

stěžovatelky je exekučně postižitelná. V dané věci bylo odkazováno na názor Nejvyššího soudu vyjádřený v rozhodnutí ze dne 3. 12. 2019 sp. zn. 20 Cdo 3624/2019, byť se vztahuje k postižení pohledávky z titulu náhrady nemajetkové újmy, tzv. zadostiučinění. Krajský soud konstatoval, že tento právní názor lze bez výhrad aplikovat i v dané věci, kdy je postižena pohledávka z titulu ztížení společenského uplatnění, která rovněž není uvedena mezi pohledávkami, které výkonu rozhodnutí nepodléhají. Účelem náhrady škody v takovém případě je totiž vyvážit ztrátu možnosti dané osoby žít běžným životem. Stěžovatelka v dovolání odkazovala na nepoužitelnost judikatury Nejvyššího soudu. Vznesla především otázku, zda lze exekučně postihnout její pohledávku z titulu náhrady za ztížení společenského uplatnění. Tato otázka však, vzhledem k tvrzené nepřipustnosti dovolání, zůstala bez odpovědi. Podle názoru stěžovatelky dospěly-li obecné soudy k závěru, že pohledávka je exekučně postižitelná, porušily její právo na spravedlivý proces a v konečném důsledku i právo vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny, neboť v jejím případě byla pohledávka jediným jejím majetkem. Z judikatury Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu [viz např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 8. 2019 č. j. 8 Afs 250/2018-54, náleží Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021 sp. zn. I. ÚS 1486/20 (N 87/105 SbNU 401)], se pak podává, že "jiným důvodem" pro zastavení exekuce může být i skutečnost, že výkon rozhodnutí by vedl ke zjevné nespravedlnosti. O takový případ v jejím případě nepochybně jde. Daná právní úprava, kdy je možné postihnout neomezeně pohledávku z titulu náhrady za ztížení společenského uplatnění, je zjevně protiústavní. Lze ji však překlenout shora uvedeným výkladem důvodů pro zastavení exekuce.

III. Vyjádření účastníků řízení a replika stěžovatelky

8. Soudce zpravodaj zaslal podle § 42 odst. 4 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), ústavní stížnost k vyjádření Nejvyššímu soudu, krajskému soudu, okresnímu soudu a oprávněné Generali Česká pojišťovna a. s. (původně vedlejší účastníci řízení - viz bod 11 níže; dále jen "oprávněná").

9. Nejvyšší soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že po vydání usnesení, ve kterém posuzoval přípustnost v souzené věci podle jeho ustálené judikatury, se Ústavní soud v nálezu ze dne 24. 1. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2939/23 vyjádřil k přípustnosti dovolání podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. tak, že i v exekučním řízení je přípustné dovolání, byť jeho předmětem bylo v době vydání rozhodnutí obsahujícího napadený výrok peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, jde-li o vztahy ze spotřebitelských smluv nebo o pracovněprávní vztahy. Jestliže v dané věci jde o vztah ze spotřebitelské smlouvy, mělo by být dovolání ve smyslu uvedeného nálezu přípustné.

10. Krajský soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti ve vztahu k otázce, zda je proti rozhodnutí odvolacího soudu přípustné dovolání, v podstatě odkázal na to, že tuto otázku řešil v napadeném rozhodnutí Nejvyšší soud. K otázce, zda lze postihnout peněžitou pohledávku, která není v taxativním výčtu pohledávek v § 317 odst. 1 až 3 o. s. ř., především poukázal na odůvodnění napadeného usnesení. Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 3. 12. 2019 sp. zn. 20 Cdo 3624/2019 uvedl, že exekuční právo, které je právem procesním, přistupuje k pohledávce jako ke zvláštní majetkové hodnotě, což má za následek, že se v posuzovaném případě neaplikuje § 322 o. s. ř. Je věcí zákonodárce, aby konkrétním způsobem stanoveným zákonem ustavil rovnováhu mezi zájmy oprávněného a povinného. To, že peněžité pohledávky přiměřeného zadostiučinění je exekučně postižitelná, neboť to § 317 a násl. o. s. ř. výslovně nevylučuje, nevychyluje rovnováhu mezi zájmy oprávněného a povinného směrem, který je z pohledu "dobrých mravů" zjevně neakceptovatelný. Peněžité pohledávky totiž slouží svojí podstatou jako prostředek k získání jiné hodnoty bez ohledu na to, jaký je důvod jejich vzniku. Zájem povinného, aby exekučně nebyly postižitelné peněžité pohledávky nad únosnou míru, je dostatečně chráněn § 317 a násl. o. s. ř. Pohledávka stěžovatelky, která byla postižena, není obsažena v taxativním výčtu nepostižitelných pohledávek v § 317 a § 319 o. s. ř., krajský soud při rozhodování o návrhu stěžovatelky na částečné zastavení exekuce vycházel ze znění zákona a z judikatury Nejvyššího soudu. Při posouzení „dobrých mravů“, popř. otázky zjevné nespravedlnosti, je

třeba přihlédnout k tomu, zda se na stavu, který tvrdí stěžovatelka, nějakým způsobem podílela oprávněná, a zda jí lze činit alespoň částečně odpovědnou za vznik pohledávky, kterou uplatňuje. Oprávněná se vůči stěžovatelce nedopustila žádného chování, které by bylo možno označit za zjevně nespravedlivé, popř. v rozporu s dobrými mravy, a podle názoru krajského soudu jí nelze upřít právo na vymožení pravomocně přiznané pohledávky, kterou stěžovatelka dobrovolně nesplnila, a kterou bylo možno vymoci pouze příkázáním jiné pohledávky, když exekuce k vymožení pohledávky oprávněné v projednávané věci probíhá od roku 2018. Při zkoumání toho, zda lze v projednávané věci odeprít oprávněné vymožení její pravomocně přiznané pohledávky, je nutné hodnotit i skutečnost, zda tím nedojde k vychýlení rovnováhy mezi právy a povinnostmi oprávněné a povinné. Z uvedených důvodů krajský soud považuje ústavní stížnost za nedůvodnou.

11. Okresní soud ani oprávněná se k podané ústavní stížnosti ve stanovené lhůtě nevyjádřili. S ohledem na poučení poskytnuté v akceptačním dopise Ústavní soud s oprávněnou jako s vedlejší účastnicí dále nejednal.

12. K vyjádření krajského soudu a Nejvyššího soudu podala stěžovatelka repliku, ve které setrvala na své argumentaci uvedené v ústavní stížnosti. Ve vztahu k napadenému rozhodnutí krajského soudu uvedla, že "je-li zdůrazňováno, že v případě, kdy občanský soudní řád některé pohledávky (či například movité věci) z výkonu rozhodnutí výslovně vyjímá, pak se též nijak nehodnotí přístup oprávněné".

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

13. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost ve vztahu k napadenému usnesení Nejvyššího soudu byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je v tomto rozsahu přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), neboť stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

14. Naproti tomu ve vztahu k napadeným rozhodnutím krajského soudu a okresního soudu neshledal Ústavní soud z důvodů uvedených v bodech 36 a 37 níže podanou ústavní stížnost přípustnou, neboť je předčasná.

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti ohledně usnesení Nejvyššího soudu

15. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy). Vzhledem k tomu jej nelze, vykonává-li svoji pravomoc tak, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí, považovat za další "superrevizní" instanci v systému obecné justice, oprávněnou vlastním rozhodováním (nepřímo) nahrazovat rozhodování obecných soudů; jeho úkolem je "toliko" přezkoumat ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Proto vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho aplikace na jednotlivý případ je v zásadě věcí obecných soudů, a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady); o jaké vady přitom jde, lze zjistit z judikatury Ústavního soudu.

16. Proces interpretace a aplikace podústavního práva pak bývá stížen takovouto kvalifikovanou vadou zpravidla tehdy, nezohlední-li obecné soudy správně (či vůbec) dopad některého ústavně zaručeného základního práva (svobody) na posuzovanou věc, anebo se dopustí - z hlediska řádně

vedeného soudního řízení - neakceptovatelné "libovůle", spočívající buď v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy, nebo ve zjevném a neodůvodněném vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně akceptovanému (doktrinálnímu) chápání dotčených právních institutů [srov. náleze ze dne 25. 9. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471)].

17. Ústavní soud ve svých četných rozhodnutích zřetelně definoval podmínky, při jejichž existenci má vadná aplikace podústavního práva obecným soudem za následek porušení základních práv či svobod jednotlivce [srov. náleze ze dne 10. 10. 2002 sp. zn. III. ÚS 74/02 (N 126/28 SbNU 85)]. Je tomu tak tehdy, postihuje-li rozhodování obecných soudů nepřipustně některé ze základních práv a svobod, případně pomíjí možný výklad jiný, ústavně konformní, nebo je výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován (a představuje tím nepředvídatelnou interpretační libovůli), případně je v extrémním rozporu s požadavky věcně příslušného a rozumného vypořádání posuzovaného právního vztahu či v rozporu s obecně sdílenými zásadami spravedlnosti (např. uplatněním přepjatého formalismu při použití práva).

18. Pojem libovůle pak Ústavní soud setrvale interpretuje ve smyslu extrémního nesouladu právních závěrů s provedenými skutkovými a právními zjištěními, dále ve smyslu nerespektování kogentní normy, příp. interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti (např. tzv. přepjatý formalismus), jakož i interpretace a aplikace zákonných pojmů v jiném než zákonem stanoveném a právním myšlením konsensuálně akceptovaném významu, a konečně ve smyslu rozhodování bez bližších kritérií či alespoň zásad odvozených z právní normy [viz např. náleze ze dne 24. 11. 2004 sp. zn. III. ÚS 351/04 (N 178/35 SbNU 375) či náleze ze dne 30. 9. 2014 sp. zn. II. ÚS 2121/14 (N 182/74 SbNU 591)].

A) Obecná východiska pro posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

19. Ústavní soud poukazuje na to, že Nejvyšší soud ve své judikatuře již dříve příslušně vyložil (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2018 sp. zn. 25 Cdo 1791/2018), že dovolání je mimořádný opravný prostředek a z ústavního pořádku nevyplývá nárok na podání dovolání či jiného mimořádného opravného prostředku [srov. např. náleze ze dne 20. 2. 2018 sp. zn. II. ÚS 1226/17 (N 28/88 SbNU 411)].

20. Ústavní soud ve své konstantní judikatuře nepovažuje právo na dovolání za ústavně garantované. Z pohledu ústavněprávního by obstála i úprava, v níž by tzv. mimořádné opravné prostředky nebyly připuštěny vůbec, bylo-li by plnění úkolů vrcholného soudního orgánu (čl. 91 odst. 1 a čl. 92 Ústavy) zajištěno jinými procesními prostředky. Na druhou stranu však zdůrazňuje, že rozhodne-li se zákonodárce institut dovolání vytvořit, rozhodování o něm nelze vyjímát z rámce ústavněprávních principů a ústavně zaručených práv a svobod jednotlivce, a to zejména práva na přístup k soudu [srov. např. nálezy ze dne 11. 2. 2004 sp. zn. Pl. ÚS 1/03 (N 15/32 SbNU 131, č. [153/2004 Sb.](#)) či ze dne 10. 5. 2005 sp. zn. IV. ÚS 128/05 (N 100/37 SbNU 355)].

21. V souladu s § 239 o. s. ř., je přípustnost dovolání (§ 237 až 238a o. s. ř.) oprávněn zkoumat jen Nejvyšší soud. Pro Ústavní soud je však podstatné, zda rozhodnutí Nejvyššího soudu je založeno na argumentaci, která z ústavního hlediska neobstojí.

22. V nálezu ze dne 24. 1. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2939/23 Ústavní soud nepřisvědčil Nejvyššímu soudu, že by se v exekučním řízení vedeném pro vymození pohledávky ze spotřebitelské smlouvy nemohlo projevit zvláštní postavení spotřebitele. Ústavní soud konstatoval, že z judikatury k § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. plyne, že i v exekučním řízení lze výjimečně zohlednit zvláštní okolnosti případu, jež mohou souviset mimo jiné s postavením povinného jako spotřebitele. Navíc je třeba zohlednit, že v určitých situacích se spotřebitel může dostat do exekučního řízení, aniž by mu předcházelo nalézací

řízení, v němž by měl možnost podat dovolání díky výjimce obsažené v § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Tak tomu bude tehdy, podepsal-li spotřebitel ve formě notářského zápisu dohodu s doložkou přímé vykonatelnosti. Obdobně tomu bude i v situaci, kdy byl exekuční titul proti spotřebiteli v minulosti vydán v rozhodčím řízení. Ústavní soud uvedl, že jakkoliv by vzhledem k počtu rozhodnutí Nejvyššího soudu bylo možno mluvit o tom, že judikatura Nejvyššího soudu je ustálena na závěru, že v exekučním řízení se výjimka pro vztahy spotřebitelských smluv neuplatní, a nelze tak podat dovolání, vede-li se exekuce kvůli peněžitému plnění nižšímu než 50 000 Kč, poslední dobou tomu tak není. Z výše vyložených důvodů Ústavní soud konstatoval, že tyto závěry neodpovídají ústavně konformnímu výkladu, když nejsou ani koherentní s jazykovým výkladem § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř., ani s přístupem Nejvyššího soudu k obdobným otázkám týkajícím se objektivní nepřipustnosti dovolání pro některý z důvodů podle § 238 odst. 1 o. s. ř. Současně podle Ústavního soudu platí, že existuje-li ústavně konformní výklad, který umožňuje vztáhnout výjimku pro spotřebitelské smlouvy i na exekuční řízení, bylo povinností Nejvyššího soudu tento výklad preferovat, neboť s ohledem na právo na přístup k soudu má být za takové situace preferována objektivní připustnost dovolání před objektivní nepřipustností. Posouzení dovolání jako objektivně nepřipustného totiž definitivně uzavírá dovolateli možnost dosáhnout přezkumu napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, neboť vylučuje, aby se Nejvyšší soud zabýval důvody pro připustnost dovolání podle § 237 o. s. ř.

23. Ústavní soud se již mnohokrát ve své judikatuře vyjádřil k principu právního státu, ze kterého vyplývá i závaznost vykonatelných rozhodnutí Ústavního soudu ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy. Vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány a osoby, tj. i pro samotný Ústavní soud [viz např. náleze ze dne 12. 6. 1997 sp. zn. IV. ÚS 197/96 (N 77/8 SbNU 243), či náleze ze dne 11. 6. 2003 sp. zn. Pl. ÚS 11/02 (N 87/30 SbNU 309, č. [198/2003](#) Sb.)].

24. Není přitom závazný jen výrok nálezu Ústavního soudu, ale i odůvodnění, resp. ty jeho části, jež obsahují "nosné" důvody [např. nálezy Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2003 sp. zn. Pl. ÚS 2/03 (N 41/29 SbNU 371), ze dne 28. 1. 2004 sp. zn. Pl. ÚS 41/02 (N 10/32 SbNU 61) či ze dne 22. 3. 2005 sp. zn. Pl. ÚS 45/04 (N 60/36 SbNU 647). Ústavní soud opakovaně uvedl [srov. např. nálezy ze dne 28. 1. 2004 sp. zn. Pl. ÚS 41/02 (N 10/32 SbNU 61, č. [98/2004](#) Sb.), ze dne 18. 3. 1997 sp. zn. I. ÚS 70/96 (N 29/7 SbNU 191), ze dne 5. 9. 2023 sp. zn. IV. ÚS 3194/22 a další], že právní názor obsažený v odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu - má-li obecnou povahu - je závazný při řešení typově shodných případů. Je tomu tak mj. proto, že jde ve svém důsledku o způsob interpretace a aplikace norem ústavního pořádku. Ústavní soud dovodil vázanost obecných soudů právním názorem Ústavního soudu také z obecného principu rovnosti v právech podle čl. 1 věty první Listiny, neboť rovnost v právech ve vztahu k obecným soudům zakládá právo kromě jiného též na předvídatelné rozhodování v obdobných případech, čímž vylučuje libovůli při aplikaci práva. Za porušení principu rovnosti v právech je v této souvislosti nutno považovat zejména ty případy, kdy obecný soud neposkytne účastníkům ochranu jejich základních práv a svobod, ačkoliv ve skutkově obdobných případech v minulosti byla Ústavním soudem přiznána.

25. Rozhodnutí Ústavního soudu tak představují závazná interpretační vodítka pro rozhodování ve skutkově a právně obdobných věcech, od nichž je sice možné se odklonit, to ovšem pouze ve výjimečných a racionálně odůvodněných případech. Judikatura Ústavního soudu přitom plně zavazuje rovněž samotný Ústavní soud, resp. jeho jednotlivé senáty (s výjimkou případu uvedeného v § 23 zákona o Ústavním soudu, podle něhož dospěje-li senát v souvislosti se svou rozhodovací činností k právnímu názoru odchylnému od právního názoru Ústavního soudu vysloveného v nálezu, předloží otázku k posouzení plénu, přičemž stanoviskem pléna je senát v dalším řízení vázán).

B) Aplikace obecných východisek na posuzovaný případ

26. Podstatou ústavní stížnosti je v první řadě nesouhlas stěžovatelky se závěrem Nejvyššího soudu obsaženým v napadeném usnesení, že její dovolání není s odkazem na § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

objektivně přípustné, neboť směřuje proti usnesení odvolacího soudu vydanému v řízení, jehož předmětem bylo peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, když výluka týkající se vztahů ze spotřebitelských smluv a pracovněprávních vztahů se vztahuje jen k nalézacímu řízení a v exekučním řízení se neuplatní (v této souvislosti Nejvyšší soud odkázal na některá svá rozhodnutí, která jeho závěr potvrzují).

27. V posuzované věci byla stěžovatelka krajským soudem poučena o tom, že dovolání v předmětné věci je přípustné, a proto postupovala v souladu s poskytnutým poučením. Nejvyšší soud však dovolání stěžovatelky odmítl jako objektivně nepřípustné. Pro úplnost je třeba uvést, že chybné poučení o tom, že lze podat dovolání, podle ustálené judikatury Ústavního soudu nevede k tomu, že by bylo dovolání přípustné, avšak projeví se v tom, že bude-li rozhodnutí odvolacího soudu napadeno ústavní stížností, bude Ústavní soud odvozovat počátek lhůty pro podání ústavní stížnosti až od doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovolání [nález ze dne 31. 1. 2012 sp. zn. IV. ÚS 3476/11 (N 25/64 SbNU 269), shodně též usnesení ze dne 28. 3. 2017 sp. zn. III. ÚS 2345/16 a další].

28. Ústavní soud si je s odkazem na výše uvedené vědom toho, že posouzení, zda bylo stěžovatelčino dovolání objektivně nepřípustné, přísluší primárně Nejvyššímu soudu (sub 21). V nyní posuzované věci však Ústavní soud dospěl k závěru, že rozhodnutí Nejvyššího soudu je založeno na argumentaci, která z ústavního hlediska neobstojí.

29. Podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozsudkům a usnesením vydaným v řízeních, jejichž předmětem bylo v době vydání rozhodnutí obsahujícího napadený výrok peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, včetně řízení o výkon rozhodnutí a exekučního řízení, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží. V nyní posuzované věci bylo dovolání podáno proti rozhodnutí krajského soudu vydaném v exekučním řízení, kdy exekuce byla vedena k vymožení pohledávky oprávněné z důvodu nedoplatku pojistného, který byla stěžovatelka oprávněné povinna uhradit podle pojistné smlouvy o sdruženém pojištění vozidla. V předmětné věci tedy šlo o spotřebitelskou smlouvu (a závazek z ní vzniklý), neboť šlo o smlouvu týkající se pojistné služby uzavřenou mezi podnikatelem a spotřebitelem (srov. § 1810 a § 1841 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník).

30. V této souvislosti Ústavní soud poukazuje na to, že problematikou přípustnosti dovolání v exekučním řízení, ve kterém šlo o vymožení pohledávky vyplývající ze spotřebitelské smlouvy, se zabýval již ve svém recentním nálezu ze dne 24. 1. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2939/23, na který odkazuje i stěžovatelka ve své ústavní stížnosti. V uvedeném nálezu Ústavní soud dospěl k závěru, že navzdory četné judikatuře Nejvyššího soudu není závěr Nejvyššího soudu, že v exekučním řízení se výjimka pro vztahy ze spotřebitelských smluv neuplatní, a nelze tak podat dovolání, vede-li se exekuce kvůli peněžitému plnění nižšímu než 50 000 Kč, koherentní s jazykovým výkladem § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř., ani s přístupem Nejvyššího soudu k obdobným otázkám týkajícím se objektivní nepřípustnosti dovolání pro některý z důvodů podle § 238 odst. 1 o. s. ř. Ústavní soud v uvedeném nálezu nepřisvědčil Nejvyššímu soudu, že v exekučním řízení vedeném pro vymožení pohledávky ze spotřebitelské smlouvy by se nemohlo projevit zvláštní postavení spotřebitele.

31. S ohledem na výše uvedené závěry Ústavní soud ani v nyní posuzované věci neshledal ústavně konformním výklad § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. podaný Nejvyšším soudem v napadeném usnesení, že dovolání není objektivně přípustné, neboť směřuje proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, přičemž výluka týkající se vztahů ze spotřebitelských smluv a pracovněprávních vztahů se vztahuje jen k nalézacímu řízení, a to přestože je uvedený právní názor Nejvyššího soudu opřený o jeho četnou judikaturu.

32. Lze tedy uzavřít, že Nejvyšší soud své výše uvedené závěry o nepřípustnosti dovolání

stěžovatelky v předmětné věci založil na vadném jazykovém výkladu § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Nerespektoval tak kogentní právní normu dopadající na řešený případ [srov. náleze ze dne 2. 1. 2000 sp. zn. III. ÚS 269/99 (N 33/17 SbNU 235) nebo náleze ze dne 11. 6. 2009 sp. zn. II. ÚS 2811/08 (N 141/53 SbNU 747)]. Zároveň Nejvyšší soud rozhodl v rozporu s výše citovaným nálezem Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2939/23, byť si je Ústavní soud vědom toho, že Nejvyšší soud v předmětné věci rozhodl dříve, než byl vydán tento náleze. Ústavní soud je však tímto nálezem při svém dalším rozhodování vázán, neboť jak bylo výše uvedeno, judikatura Ústavního soudu v zásadě zavazuje rovněž samotný Ústavní soud, resp. jeho jednotlivé senáty.

33. Výše popsaným postupem, kdy Nejvyšší soud na základě vadného výkladu kogentní právní normy odmítl jako objektivně nepřipustné dovolání stěžovatelky a zamezil jí tak v přístupu k dovolacímu soudu, porušil základní právo stěžovatelky na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva").

VI. Závěr

34. Ústavní soud uzavírá, že výše popsaným postupem Nejvyšší soud porušil právo stěžovatelky na přístup k soudu vyplývající z práva na soudní ochranu zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl a napadené usnesení Nejvyššího soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil, ve zbývajících částech směřujících proti rozsudku krajského soudu a rozsudku okresního soudu Ústavní soud ústavní stížnost podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu odmítl jako nepřipustnou.

35. Úkolem Nejvyššího soudu bude znovu posoudit otázku přípustnosti dovolání stěžovatelky, přičemž při svém dalším rozhodování je Nejvyšší soud vázán právním názorem Ústavního soudu (čl. 89 odst. 2 Ústavy). Svým rozhodnutím Ústavní soud nepředjímá, zda bude stěžovatelčino dovolání shledáno přípustným podle § 237 o. s. ř., tím méně zda je dovolání důvodné. Nelze však již s odkazem na závaznost nálezů Ústavního soudu dovolání znovu odmítnout jako objektivně nepřipustné podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

36. Ve vztahu k napadeným rozhodnutím krajského soudu a okresního soudu Ústavní soud uvádí, že v předmětné věci bude před Nejvyšším soudem probíhat další řízení, ve kterém bude mít stěžovatelka možnost uplatnit své námítky (dovolací argumentaci) k exekuční postižitelnosti (její) pohledávky vzniklé z titulu ztížení společenského uplatnění. Stěžovatelka tak ohledně těchto rozhodnutí doposud nevyčerpala všechny procesní prostředky k ochraně svých práv. Za dané procesní situace je nepřipustné, aby Ústavní soud jakkoli zasahoval do rozhodovací činnosti obecných soudů a předjímal jejich rozhodnutí. Podaná ústavní stížnost je proto ve vztahu k rozhodnutím krajského soudu a okresního soudu předčasná a tedy nepřipustná [§ 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu], a proto ji Ústavní soud v tomto rozsahu odmítl.

37. Ústavní soud dodává, že odmítnutí stávající ústavní stížnosti v části směřující proti rozhodnutím krajského soudu a okresního soudu pro její "předčasnost" stěžovatelku nepoškozují na jejím právu na přístup k soudu, protože nebude-li s výsledkem dovolacího řízení spokojena, bude mít po jeho ukončení možnost podat novou ústavní stížnost, a to tak, aby zohledňovala i průběh a výsledky dovolacího řízení, včetně samotného rozhodnutí o dovolání, a to i v případě, neshledal-li by Nejvyšší soud dovolání přípustným. Tato ústavní stížnost pak (v případě splnění ostatních podmínek řízení) bude věcně projednatelná Ústavním soudem.

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)